

PROGRAMMANUS

PRODUCENT: TOVE JONSTOIJ

PROJEKTLEDARE: HELEN RUNDGREN

BESTÄLLNINGNUMMER: 102517/RA9

SKAPELSEMYTER

STJÄRNORNAS BUDBÄRARE

Av: Tove Jonstoj

I rollerna:

GALILEI GALILEO: Andreas Rothlin Svensson

MARIA CELESTA: Liv Mjönes

KARDINAL ROBERTO BELLARMINE

och INKVISITORN: Sten Ljunggren

(GALILEO som ung student)

(Pisas katedral)

(Präst mässar på latin)

GALILEO

Varje söndag samma sak... varje söndag samma hårda träbänkar... tiden som går... Tid då jag kunde gjort något annat... något intressant!

TOVE

Galileo Galilei är en ung student år 1584. Det är söndag. Han sitter i katedralen i Pisa och har tråkigt.

GALILEO

Nu då! Nu närmar det sig slutet. Ding, dång... ding, dång... som kyrkklockor svänger prästen sitt rökelsekar ... ding, dång... Stor sväng: en, två, tre, fyra - Liten sväng: en två... tre... fyra? Men vänta! Varför? Hur kan det vara så?

TOVE

Galileo kan inte sluta grubbla. Han går hem och gör experiment med pendlar. Galileo har kallats den första moderna forskaren. Och det är just för att han gjorde experiment för att pröva sina teorier och för att lära sig något nytt.

(Skrivljud)

GALILEO (Skriver i sin bok)

Det finns dem som tycker att studera är att upprepa vad alla andra redan har sagt och att en riktigt klok man är en som följer traditionen. Det är tvärtom: Den som söker efter något kan inte nöja sig med att härma.

TOVE

Så skriver Galileo. Han trivs inte i skolan i Pisa. För där måste all undervisning godkännas av kyrkan. När han får chansen flyttar han till en annan stad och tar ett jobb som matematiklärare.

GALILEO (Skriver brev)

Universitetet i Padua, det passar mig perfekt! Det är grundat av studenter som inte ber om lov att tänka sina tankar. Och matematik! Det är universums eget språk. Universum är en stor bok som ligger öppen för våra ögon.

TOVE

Galileo flyttar till Padua och snart får han sitt första barn, en flicka.

(Blädder i mycket tjock bok)

I Padua läser Galileo en bok av en man som heter Copernicus. Copernicus skriver att solen är alltings centrum och att jorden rör sig - runt solen. Det var det dummaste folk hade hört! Man skrattade i hela Europa åt Copernicus. Alla visste ju att jorden är universums centrum! Och att jorden står still!

(Blädder i mycket tjock bok)

Men Galileo tycker inte det är det dummaste han har hört. Han vill ta reda på om det kan vara sant.

(Snickrar, slipar glas, putsar, spikar små nubb, mm)

GALILEO

Ett rykte har nått mina öron att en viss holländare, herr Hans Lippershey, har uppfunnit ett spionglas! Med det ska man kunna göra saker mycket, mycket långt bort från ögat synliga som om de är mycket, mycket nära.

(Snickrar, slipar glas, putsar, spikar små nubb, mm)

TOVE

Att tillverka linser av glas är inte lätt, men Galileo är envis och lyckas till slut göra ett eget spionglas.

GALILEO

Det där blir bra.

TOVE

... en kikare som förstorar 33 gånger. Nu kan Galileo undersöka himlen!

(Bökigt, tungt släpande av tung kikare, nattvind)

GALILEO (Ansträngd)

Lite till.

TOVE

Så en kväll i januari år 1610 går Galileo ut med sitt nya teleskop. Han riktar det upp mot natthimlen... och där öppnar sig universum. Han kan se längre än någon annan förut har sett!

(Musik av stjärnor + vintervind)

GALILEO (Tittar i sitt teleskop, antecknar)
Vad jag kan se är inte alls månens yta len... som så många stora filosofer trott om både månen och de andra himlakropparna... Nej! Månens yta tycks vara ojämn, grov, full av gropar, inte helt olik jorden med sina berg och djupa dalar.

TOVE
I åtta nätter hoppar Galileo över att sova. Han studerar allt han kan se, och allting han upptäcker antecknar han och ritar av.

GALILEO (Ute i vinternatten med kikaren)
Ett svagt ljus. Vad är det...? Ett till!... Ett till? Jahaja... Det man inte förstår, det måste man studera...

(Antecknar)

Fyra himlakroppar, aldrig sedda sedan världens begynnelse... förrän idag, nu! Av mig! Som små stjärnor vandrar de runt Jupiter med en enorm hastighet och med olika rörelser, de, de är som barn i samma familj.

(Ritar) (Tittar upp igen, ser)

GALILEO
De har flyttat sig. Det är uppenbart att de rör sig!

TOVE
Det är Jupiters månar som Galileo upptäcker. Han ser även att Venus rör sig. Då måste ju Jorden också kunna röra sig, tänker han.
Galileo vet att det här inte är vad kyrkan lär ut. När han så börjar studera solen är saken klar. Galileo och kyrkan är inte överens om universum.

GALILEO

Solen... Solen har fläckar på sin yta. Mörka fläckar...

(Rafsar i papper)

Var är teckningarna från förra veckan?

Ja, det är som jag trodde. Fläckarna rör sig också. På varje teckning har de flyttat sig en bit. Det finns ingen annan förklaring än att solen rör sig, ja den, den, den tycks rotera runt sin egen axel. Gud hjälp mig! Copernicus har rätt!

Knakande klosterport

TOVE

År 1613 prövar Galileos dotter livet som nunna och börjar brevväxla med sin pappa.

VIRGINIA/MARIA CELESTE (Skriver)

Högst älskade far.

Jag har bestämt mig för att stanna i klostret. Jag har valt mitt nya namn. Det namn som jag ska bära som nunna, resten av mitt liv. Jag ska heta syster Maria Celeste. Jag hoppas far ska uppskatta mitt val av namn.

Er tillgivna dotter, Syster Maria Celeste

TOVE

Himmels-Maria. Ja det är som om hela världens blickar är riktade mot himlen just nu. Men hur ser den där himlen ut? Och vad får man säga om den? Att säga emot kyrkan kan straffas hårt - och nu har prästerna i Rom fått nog av Galileo.

(Människosorl)

ROBERTO BELLARMINE

Nu har han gått för långt, denne Galileo Galilei.

TOVE

Ja så säger kardinalen Roberto Bellarmine.

ROBERTO BELLARMINE

Säger han att Guds perfekta sol har fläckar? Skulle Gud ha gjort fläckar på solen? Säger Galileo att solen är universums medelpunkt? Och att Jorden rör sig? Detta är inte bara dumheter. Det är hädelse.

(Kärra drar fram genom lerigt landskap, dragen av hästar)

TOVE

Galileo åker till Rom. Han vill berätta vad han har sett på himlen.

GALILEO

Jag har bestämt mig för att stå öppen och ensam på världens teater för att vittna om den rena sanningen. Jag tror att goda filosofer liksom örnar flyger ensamma, inte i flock.

TOVE

Men prästerna i Rom bryr sig inte om vad Galileo har sett i sin kikare. En världsbild med solen i centrum hotar kyrkan. Och det gör även tanken på att allt på himlen rör sig. Galileo möter Bellarmine och elva andra kardinaler i Vatikanen.

(Mummel av kardinaler, i ekande sal)

GALILEO

Jag vill be de lärda fäderna att tänka på skillnaden mellan åsikter och sådant man kan bevisa. Bevisade slutsatser om himlen går inte att ändra på. Vi som är lärare i de vetenskapliga ämnena kan inte ändra våra åsikter även om vi skulle vilja.

ROBERTO BELLARMINE

Mycket intressanta tankar herr Galileo, men vi får nog ändå rösta om detta. Hur många av er, mina ärade kardinaler, anser att det är hädelse att påstå att solen är universums mitt och att jorden vandrar runt solen?

(Mummel av kardinaler)

ROBERTO BELLARMINE

Mina herrar? Elva? Tackar.

Och hur många röstar mot denna uppfattning?

Noll! Tackar.

Kardinaler! Vi har fattat följande beslut:

Herr Galileo Galilei förbjuds härmed att försvara och sprida Copernicus uppfattning om Jorden och solen.

Om Herr Galilei vägrar detta kommer han att förbjudas att uttala sig över huvud taget. Copernicus bok om universum läggs härmed till listan över förbjudna böcker.

(Duns av tung bok)

ROBERTO BELLARMINE

Min käre Galilei. Det hade ju varit en helt annan sak om ni hade kunnat lägga fram några som helst bevis för att jorden rör sig. Men det kan ni ju inte!

(Kärra drar fram genom lerigt landskap)

TOVE

Galileo åker hem igen. Han tar nu avstånd från Copernicus, eftersom han måste. Men det är svårt att inte tro på vad man har sett med egna ögon i ett teleskop som man har byggt med sina egna händer. I hemlighet behåller Galileo sin uppfattning. Och till sin vän forskaren Johannes Kepler skriver han:

GALILEO

Kära herr Kepler. Vad skulle du säga om de lärda, som med stor envishet vägrar att kasta ett öga i teleskopet? Ska vi skratta eller ska vi gråta?

Jag väntade länge med att publicera mina bevis eftersom jag var rädd att gå samma öde till mötes som vår läromästare Copernicus, att bli förlöjligad och utskrattad av oräkneliga människor, ty mycket stort är antalet dumbommar här i världen.

(MUSIK)

TOVE

År 1623 utses en ny påve, Urban den 8:e. Han och Galileo är vänner sen gammalt. Galileo får ett brev av påven som han skickar till sin dotter.

MARIA CELESTE

Älskade far!

Jag kan inte beskriva hur glad jag blev av att läsa påvens brev! Det är ju tydligt hur mycket han tycker om er. Jag har läst det om och om igen och sparat det inom mig, så nu skickar jag tillbaka det till dig. Å, vad jag önskar att allt du vill göra nu kan bli möjligt!

Din tillgivna dotter syster Maria Celeste

TOVE

Nu vågar Galileo skriva den bok han har planerat så länge. För att den ska bli spännande hittar han på tre personer som diskuterar. En värd och två gäster. Den ena gästen har Galileos världsbild och den andra kyrkans. Kyrkans man får namnet *Simplicio- dumhuvet*.

Boken, *Stjärnornas budbärare* är lättläst, rolig - och rena katastrofen.

Påven tar illa upp och Galileo kallas till rättegång i Vatikanen.

(Kärran rullar återigen genom leran till Rom)

(Mummel i salen)

INKVISITOR

Galileo, son till Vincenzo Galilei, boende i Florens, 70 år gammal, svär att säga sanningen.

GALILEO

Jag svär.

INKVISITOR

Är detta er bok?

GALILEO

Jag känner denna bok mycket väl och jag erkänner att den är min och att allt i den är skrivet av mig.

INKVISITOR

Ni har trott på en lära som är falsk och som motsäger Bibeln. Vi dömer er till fängelse.

TOVE

Galileo får en chans att mildra sin dom. Han går ner på knä och säger emot allting han har upptäckt i sitt liv. Han gör avbön.

GALILEO

Jag, Galileo, son till Vincenzo Galilei, 70 år gammal, på knä framför er svär att jag alltid har trott och fortfarande tror på allt som den katolska kyrkan lär ut. Gud hjälpe mig, amen.

TOVE

Domen ändras till livstids husarrest och Galileos bok förbjuds.

MARIA CELESTE (2 juli 1633)

Min käraste far, nu är det tid för dig att använda dig av all den försiktighet som din ålder, ditt yrke och din religion gett dig. Var lugn nu och kom ihåg att allting i denna eländiga värld är instabilt och felbart.

TOVE

I sin husarrest fortsätter Galileo att forska och skriva. Så länge han lever försöker han bevisa att Jorden rör sig, men det är svårt. Det dröjer 200 år innan en forskare kan bevisa det och det dröjer 300 år innan påven ger Galileo och hans familj en ursäkt.

GALILEO

“Jag vet inte” - vilket vackert uttryck det är! Det är bättre än de mystiska förklaringar som vissa tänkare kommer med. “Jag vet inte” - så klart i sin ärlighet.